

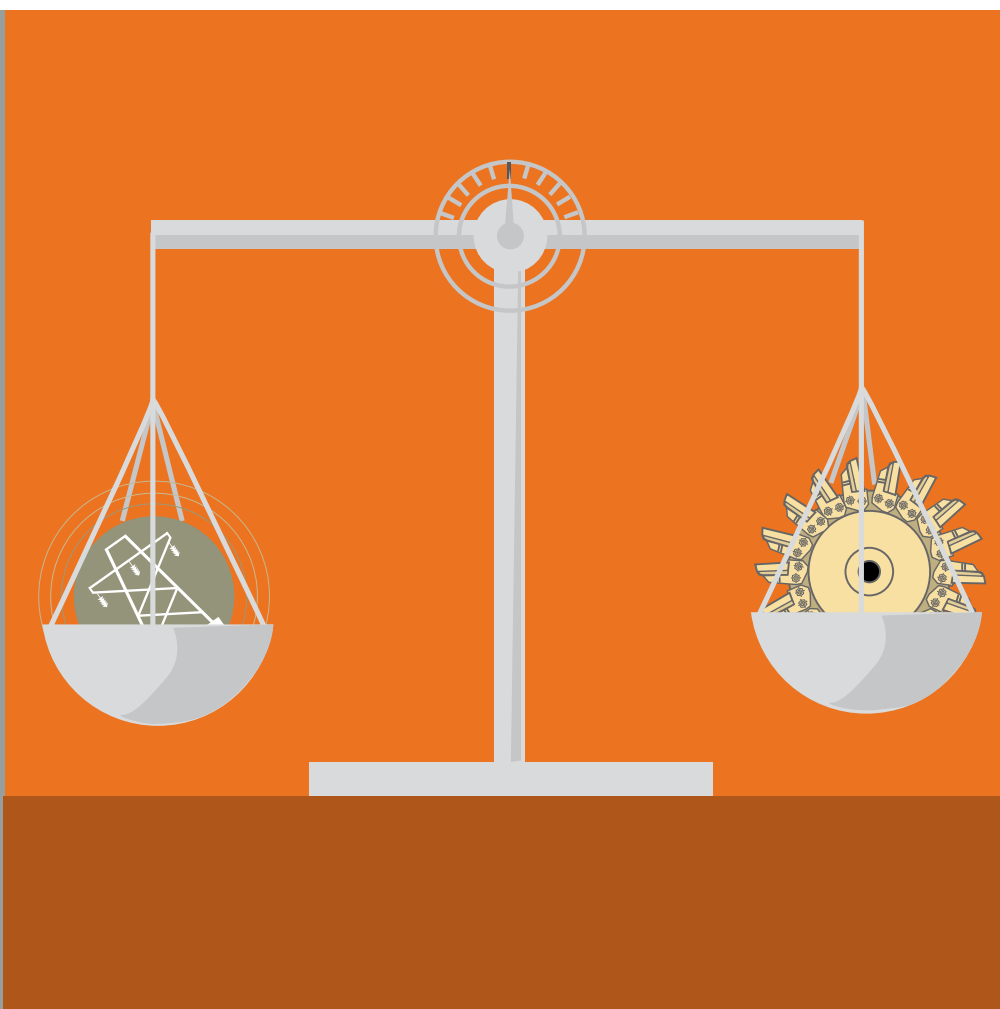

Endringer i forskrift om systemansvar i kraftsystemet

Forskriftstekst og merknader til innkommende høringskommentarer

Roar Kristensen

10
2007

D
O
K
U
M
E
N
T

Endringer i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

Forskriftstekst og merknader til innkommende
høringskommentarer

Dokument nr. 10/2007

Endringer i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat
Redaktør: Roar Kristensen
Roar Kristensen, Toril Naustvoll Gange, Thor Erik
Forfattere: Grammeltvedt, Edna Grepperud og Anne Sofie Ravndal Risnes

Trykk: NVEs hustrykkeri
Opplag: 35
Forsideillustrasjon: Rune Stubrud
ISSN: 1501-2840

Emneord: Systemansvar, driftskoordinering

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no

7. mai 2007

Forord

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har 7. mai 2007 vedtatt endringer i forskrift om systemansvaret i det norske kraftsystemet (Fos). De vedtatte endringene trer i kraft 17. mai 2007.

Det henvises til NVE-dokument 6-2006 vedrørende bakgrunnen for de vedtatte endringene. Endringene har vært på offentlig høring i perioden 3. juli til 3. oktober 2006. Det har også vært dialog med aktuelle aktører innen elektrisitetsforsyningen. NVE ønsker å rette en takk til alle som har bidratt med innspill og kommentarer til forskriftsarbeidet.

NVE gjør oppmerksom på at det ble gjort endringer i Fos §§ 22 om feilanalyse og statistikk og § 26a om overtredelsesgebyr gjeldende fra 1.1.2007. Disse endringene er omtalt i NVE-dokument 13-2006

Det henvises for øvrig til forskriftens øvrige forarbeider som er tilgjengelig via NVEs internettsider (www.nve.no). Det understrekes at god kjennskap til forarbeidene er viktig for å forstå intensjonen med de ulike bestemmelsene.

Oslo, 7. mai 2007

Agnar Aas
vassdrags- og
energidirektør

Marit Lundteigen Fossdal
avdelingsdirektør

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	5
2 Merknader til forskrift om systemansvaret	6
2.1 § 11. Regulerkraftmarkedet	6
2.1.1 Høringsinstansenes innspill.....	6
2.1.2 NVEs merknader	6
2.2 § 13. Tvangsmessig utkobling av forbruk	7
2.2.1 Høringsinstansenes innspill.....	7
2.2.2 NVEs merknader	8
2.3 § 14. Planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet	10
2.3.1 Høringsinstansenes innspill.....	10
2.3.2 NVEs merknader	11
2.4 § 15. Spenningsregulering og utveksling av reaktiv effekt	13
2.4.1 Høringsinstansenes innspill.....	13
2.4.2 NVEs merknader	13
2.5 § 17. Samordning av driftstanser	14
2.5.1 Høringsinstansenes innspill.....	14
2.5.2 NVEs merknader	14
3 Bestemmelser vedtatt endret i forskrift om systemansvar i kraftsystemet ..	16

1 Innledning

Forslag til endringer i forskrift om systemansvar i kraftsystemet (Fos) har vært på offentlig høring i perioden 3. juli til 3. oktober 2006.

Høringsforslaget er beskrevet i NVE-dokument 6-2006. Det var i hovedsak endringer i energiloven, jf. Ot.prp. nr. 61 (2005-2006) som genererte et behov for en gjennomgang av og forslag til endringer i Fos i 2006.

NVE mottok kommentarer fra om lag 20 høringsparter.

På grunn av arbeidet i tilknytning til kraftsituasjonen høsten 2006 hadde NVE ikke anledning til å ta stilling til alle høringskommentarer i fjor høst. Det ble bestemt at endringene knyttet til Fos § 22 om feilanalyse og statistikk og § 26a om overtredelsesgebyr skulle behandles sammen med endringene i forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet. Disse endringene ble gjort gjeldende 1.1.2007, og er omtalt i NVE-dokument 13-2006. Dette dokumentet omhandler NVEs behandling av de resterende forslag til endringer i Fos som var på høring.

2 Merknader til forskrift om systemansvaret

I dette kapitlet oppsummeres de innkomne høringskommentarer til de foreslåtte endringene i Fos, og NVEs merknader til disse. Den aktuelle bestemmelsen i NVEs høringsforslag presenteres først, og kapittel- og paragrafinndeling under dette kapittel er i henhold til forslag til endring av forskriftstekst.

I tillegg er det også gjort noen mindre språklige endringer i § 8 tiende ledd, der begrepet ”enkeltforbrukere” er byttet med ”sluttbrukere”. Dette er i samsvar med ordlyden i NVEs øvrige forskrifter. Videre er begrepet ”og produksjonsenheter tilknyttet dette” som er benyttet i §§ 12 første ledd, 17 annet ledd, 20 første ledd og § 22 første ledd erstattet med ”og tilknyttede produksjonsenheter”.

Endelig forskriftstekst for endringer i Fos er i sin helhet presentert i kapittel 3.

2.1 § 11. Regulerkraftmarkedet

Høringsforslagets tekst i § 11 annet ledd:

Når det er åpenbart at *prissettingen* i markedet ikke er samfunnsøkonomisk effektiv kan systemansvarlig suspendere bud i regulerkraftmarkedet og benytte anmeldt volum til gjeldende elspotpris for området. I så fall skal budgiver informeres om dette.

2.1.1 Høringsinstansenes innspill

EBL med flere mener forslaget innebærer en utvidet fullmakt til å benytte ikke-markedsbaserte virkemidler, uten at det kobles til økonomiske tap dette medfører for berørte aktører. Det etterlyses kriterier som skal legges til grunn for suspensjon og hvilke dokumentasjonskrav som påhviler systemansvarlig i slike tilfeller. Videre påpekes det uklarheter i forhold til hvordan virkemiddelet kan benyttes i det nordiske regulerkraftmarkedet.

Agder Energi påpeker at ved lokale flaskehalsar kan produsenter bli pålagt produksjonsbegrensninger eller tvunget kjøring, uten at en får kompensasjon knyttet til tapte inntekter som følge av ikke-optimal bruk av vannet. Det må som et minimum legges til grunn regulerkraftpris i omkringliggende områder, og ikke elspotpris.

Statnett, Bergen Energi, Energibrukerne – Norske energibrukeres forening anser dette for å være et fornuftig endringsforslag.

2.1.2 NVEs merknader

Systemansvarlig er gitt ansvaret for å utvikle og drive et regulerkraftmarked for i driftstimen å håndtere avvik fra planlagt produksjon og forventet forbruk, samt andre uønskede forhold i kraftsystemet, jf. Fos § 11 første ledd. Systemansvarlig skal følge opp at prissettingen av de norske bud i RK-markedet er samfunnsøkonomisk effektiv.

I den opprinnelige forskriftsteksten var denne bestemmelsen avgrenset til å gjelde prissettingen av bud på regulerkraft innenfor et avgrenset geografisk område. Denne avgrensningen fjernes nå da den kan virke begrensende på systemansvarliges oppfølging av denne bestemmelsen.

Suspensering av bud skal fortsatt benyttes svært sjeldent, og NVE oppfatter ikke bestemmelsen som en utvidet fullmakt til å benytte ikke-markedsbaserte virkemidler.

Bestemmelsen skal kun benyttes dersom enkeltaktører kommer i en markedsaktposisjon som faktisk utnyttes ved budgivning i regulerkraftmarkedet.

Når det gjelder de andre høringskommentarene til denne bestemmelsen går disse mot forhold som ikke har vært på høring i denne runden. NVE viser her til tidligere forarbeider til forskrift om systemansvar som er tilgjengelig fra NVEs hjemmesider.

Endelig forskriftstekst:

Vedtatt som foreslått.

2.2 § 13. Tvangsmessig utkobling av forbruk

Høringsforslags tekst i fjerde ledd:

Konsesjonær som foretar utkoblingen blir ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet ved utkoblinger etter annet ledd grunnet effektknapphet i kraftsystemet. Den som defineres som ansvarlig konsesjonær i dette leddet, kan ha krav på erstatning i henhold til alminnelige erstatningsrettslige regler.

2.2.1 Høringsinstansenes innspill

EBL med flere peker på at systemansvarlig i dag har et entydig økonomisk ansvar når det beordres tvangsutkobling av forbruk. Det er uakseptabelt at dette ansvaret flyttes fra systemansvarlig til nettselskapene. Dette innebærer at en konsesjonær blir ansvarlig for KILE kostnader som er utenfor konsesjonærens kontroll, og NVE gir med dette forslaget nettselskapene det økonomiske ansvaret for konsekvensene av systemansvarliges pålegg om tvangsutkobling. Dette er en fundamental endring av ansvarsforholdene i bransjen.

EBL med flere mener det nå sås tvil om selskapene har en rett til erstatning, og overlater eventuelle tvister om erstatningsansvar til domsstolene. Sistnevnte vil komplisere nettselskapenes muligheter til å få dekket kostnader som oppstår pga. pålegg om tvangsutkobling av forbruk gitt av systemansvarlig.

Statnett er også av den oppfatning at den konsesjonæren som foretar utkobling grunnet effektknapphet etter ordre fra systemansvarlig, ikke bør få det økonomiske ansvaret. NVE legger opp til at systemansvarlig kan bli ansvarlig etter de "alminnelige erstatningsrettslige regler", men etter Statnetts oppfatning er det meget vanskelig å se at systemansvarlig skal kunne bli erstatningspliktig etter tvangsmessig utkobling i en slik situasjon. Dette vil i praksis kreve at systemansvarlig har opptrådt uaktsomt. Statnett har problemer med å se hvordan en aktør skal kunne legge frem bevis på at systemansvarlig har opptrådt uaktsomt.

Statnett og BKK Nett fremhever også at annen setning av den foreslåtte forskriftsteksten i § 13, 4 ledd ("Den som defineres som(...)") er unødvendig, og bør tas ut. De "alminnelige erstatningsrettslige regler" det pekes på gjelder allmenngyldig i samfunnet. Den ansvarlige konsesjonæren gis ikke noen sterkere posisjon ved at forskriftsteksten sier at han kan ha krav på erstatning etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Samme rett til erstatning har han uavhengig av forskriftsteksten. Den foreslåtte setningen er av typisk "forarbeid", og hører hjemme i kommentarene til forskriften og ikke i selve forskriftsteksten.

Hafslund Nett tar opp at høringsdokumentet nå avviker fra det NVE tidligere har uttalt. Ref. "Det er imidlertid ikke eksplisitt beskrevet at erstatningen skal være lik KILE-kostnaden som påløper som følge av utkoblingen". Mot tidligere forarbeid til denne bestemmelsen i hhv. 2001 og 2002 "... KILE-ordningen reflekterer samfunnets kostnader ved avbrudd i leveranse av elektrisk energi. Det er derfor naturlig at denne ordningen kommer til anvendelse så langt den passer, dersom systemansvarlig må foreta tvangsmessig utkobling av forbruk i medhold av denne paragraf." og "...KILE-satsene skal gi systemansvarlig føringer for hvordan virkemiddelet skal benyttes."

EBL med flere påpeker at slik kraftsystemet er bygget opp, kan det bli svært tilfeldig hvilke konsesjonærer systemansvarlig velger å koble ut forbruk hos. Flere muligheter kan være tilstede, mens bare tilfeldige konsesjonærer lider et økonomisk tap, mens andre ikke gjør det. Ut fra et likebehandlingsprinsipp vil det være mest naturlig at systemansvarlig belastes KILE kostnadene.

Hafslund Nett er av den oppfatning at dersom NVE mener gjeldende forskrift om leveringskvalitet § 2A-3 er for unyansert, bør man søke rette opp dette forholdet fremfor å innføre en ny skjevhet i Fos § 13. For eksempel kan ansvarlig konsesjonær defineres som den som beordrer en planlagt utkobling.

Etter Statnetts oppfatning bør man vurdere om ikke tvangsmessig utkobling av forbruk grunnet generell effektknapphet i kraftsystemet kan unntas fra KILE-ordningen.

Kortvarig tvangsmessig utkobling kan også bli beordret fra systemansvarlig ved driftsforstyrrelser for å redusere omfanget av ikke levert energi. EBL med flere mener det må ligge en klar forutsetning om at systemansvarliges beslutning faktisk medfører redusert KILE for ansvarlig konsesjonær. I situasjoner hvor systemansvarliges beslutninger fører til økte KILE kostnader, vil det være helt urimelig at "ansvarlig konsesjonær" skal belastes for dette.

Statnett mener at det er den konsesjonæren som forårsaker driftsforstyrrelsen som medfører tvangsmessig utkobling av forbruk, som må få det økonomiske ansvaret og som bør være ansvarlig konsesjonær. Dette er nå ivarettatt i NVEs forslag.

Hafslund Nett mener at Fos § 13 må videreføres i sin nåværende form når det gjelder utkobling ved effektknapphet, og at det kun foretas nødvendige justeringer for utkobling ved driftsforstyrrelser da disse kan ha et annet økonomisk motiv.

Regelen beskriver ansvarsforholdene ved kortvarige utkoblinger i helt spesielle driftssituasjoner. EBL peker på at det ikke fremkommer hvilke tidsintervall som regnes som kortvarige, og at dette heller ikke fremkommer av det opprinnelige høringsdokumentet fra 2001.

2.2.2 NVEs merknader

Bestemmelsen benyttes, slik som også høringskommentarene påpeker, av systemansvarlig for å håndtere to ulike situasjoner:

- Tvangsmessig utkobling grunnet effektknapphet i større områder
- Tvangsmessig utkobling under driftsforstyrrelser.

Det er NVEs vurdering at disse to ulike situasjonene må håndteres med ulike økonomiske insentiver, jf. merknadene under.

Tvangsmessig utkobling grunnet effektknapphet i større områder:

Dette er situasjoner der effektreservene i kraftsystemet (på regulerkraftlisten) er i ferd med å tømmes. "Planlagt" manuell utkobling må foretas for å sikre den momentane balansen, og for fortsatt å ha reserver for sikre en kontrollert driftssituasjon.

Bakgrunnen for å ha med bestemmelsen om kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk i Fos, er at det ikke er samfunnsmessig rasjonelt å gardere seg mot alle tenkelige hendelser for å unngå et avbrudd. Tvangsmessig utkobling av forbruk er ment som et "siste skanse- tiltak", og det forutsettes at frivillige og markedsmessige løsninger er utnyttet. Bestemmelsen bygger på energilovforskriften § 5A-1 syvende ledd, annet og tredje punktum.

NVE ser at bestemmelsen slik den ble formulert i høringsdokumentet skapte tvil om den økonomiske virkningen ved bruk av bestemmelsen, og NVE har forståelse for de tilbakemeldingene som er gitt. Det var ikke NVEs intensjon å flytte det økonomiske ansvaret for slike utkoblinger over fra systemansvarlig til konsesjonærene.

Etter NVEs syn er det viktig at systemansvarlig skal ha økonomiske insentiver til å gjøre de rette avveininger i forhold til kjøp av nødvendige reserver. KILE-satsene er et naturlig utgangspunkt i denne sammenhengen. Det legges derfor opp til at systemansvarlig faller inn under § 2A-3 forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet, og blir ansvarlig konsesjonær ved håndtering av tvangsmessig utkobling av forbruk grunnet effektknapphet. I slike situasjoner blir bestemmelsen likelydende med dagens bestemmelse.

Avbruddene som skyldes tvangsmessig utkobling grunnet effektknapphet i kraftsystemet skal rapporteres i avbruddsrapporteringen av systemansvarlig i henhold til § 2A-1 i forskrift om leveringskvalitet.

All bruk av bestemmelsen skal rapporteres til NVE, jf. Fos § 24 fjerde ledd. Eventuell bruk av bestemmelsen følges også opp av NVE i faste oppfølgingsmøter med Statnetts utøvelse av systemansvaret.

Se endelig forskriftstekst under i ny § 13.

Tvangsmessig utkobling under driftsforstyrrelser:

Dette er situasjoner der en konsesjonær får en alvorlig driftsforstyrrelse som fører til at deler eller regioner av kraftsystemet er i ferd med å bryte sammen (black-out). I slike situasjoner forsøker en rekke automatiske inngrep (systemvern) å avgrense og redusere følgene og skadeomfanget. Dersom disse automatiske inngrepene ikke er tilstrekkelige kan det være behov for manuelle inngrep fra systemansvarlig i form av kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk.

Systemansvarlig benytter i slike situasjoner virkemiddelet for å redusere følgene og skadeomfanget til en annen konsesjonær under en driftsforstyrrelse.

Bruken av manuell utkobling av forbruk kan insentivmessig sammenlignes med bruk av systemvern for frekvensstyrt belastningsfrakobling (BFK). NVE har tidligere uttalt at frekvensstyrt BFK bidrar til å redusere de totale KILE-kostnadene under en driftsforstyrrelse, og at det må være ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen som også skal belastes for KILE som er forårsaket av utkobling styrt av frekvensstyrt BFK. Tilsvarende mener NVE at det må være ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen som også skal belastes for KILE som er forårsaket av systemansvarliges tvangsmessige utkobling av forbruk ved driftsforstyrrelser i kraftsystemet.

Dersom systemansvarliges beslutninger om kortvarig tvangsmessig utkobling under driftsforstyrrelser er gjort på et galt grunnlag, kan ansvarlig konsesjonær ha krav på erstatning i henhold til alminnelige erstatningsrettslige regler.

Rapportering og utpeking av ansvarlig konsesjonær for tilhørende ILE gjøres etter prinsippene slik de er beskrevet i forskrift om leveringskvalitet.

NVE ser at det kan være grenseflater mellom tvangsmessig utkobling av forbruk grunnet effektknapphet i kraftsystemet og skadebegrensede tiltak under en driftsforstyrrelse. NVE vil her minne om § 2A-5 i forskrift om leveringskvalitet der uenighet om hvem som er ansvarlig konsesjonær kan bringes inn til NVE for avgjørelse.

Endelig forskriftstekst:

§ 13 Tvangsmessig utkobling av forbruk

Konsesjonær skal utarbeide planer for å håndtere tvangsmessig utkobling av forbruk. Planene skal forelegges systemansvarlig for vedtak.

Systemansvarlig kan ved effektknapphet i kraftsystemet pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Systemansvarlig regnes som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift av 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvaliteten i kraftsystemet.

Systemansvarlig kan under større driftsforstyrrelser pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen fastsettes i medhold av § 2A-3 i forskrift av 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvaliteten i kraftsystemet.

2.3 § 14. Planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet

Høringsforslagets tekst første ledd og nytt annet ledd:

Konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg *tilknyttet* regional- og sentralnett, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Nye anlegg eller endringer kan ikke idriftsettes uten etter vedtak av systemansvarlig.

Konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye eller endringer i eksisterende anlegg i eller tilknyttet eget distribusjonsnett når disse planene kan ha betydning for driften og utnyttelsen av regional- eller sentralnett, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Systemansvarlig kan fatte vedtak vedrørende anleggenes funksjonalitet.

2.3.1 Høringsinstansenes innspill

EBL med flere er av den oppfatning at forslaget utvider systemansvarliges hjemmel til å gripe inn langt ned i kraftsystemet. De mener dagens regelverk ikke gir systemansvarlig hjemmel til å sette funksjonskrav i distribusjonsnett, og mener det har ligget klare føringer som avgrenser systemansvarliges utøvelse av systemansvaret til regional- og sentralnett.

EBL med flere ser imidlertid at en utstrakt tilkobling av små uregulerte produksjonsenheter kan være en utfordring for de lokale nettselskapene, men ansvaret for saksbehandlingen bør likevel foregå lokalt og innenfor områdekonsesjonsordningen. For å lette de lokale nettselskaperes saksbehandling og sikre lik behandling, kunne systemansvarlig i samarbeid med aktuelle nettselskaper utarbeide tekniske veiledere for produksjonsenheter distribusjonsnett. Eventuelle funksjonskrav for tilkoblinger i

distribusjonsnett bør settes gjennom tilknytningsavtaler, og ikke gjennom enkeltvedtak fra systemansvarlig.

Hafslund Nett peker på uklarheten som ligger i ”kan ha betydning for drift og utnyttelse av regional- og/eller sentralnett”. Oppgaven med å informere om alt som ”kan ha betydning” for regional- og/eller sentralnett er en omfattende oppgave.

Hafslund Nett mener videre at dersom den foreslåtte endringen primært er knyttet til mini- og småkraftverk, bør også bestemmelsen begrenses til å gjelde denne type anlegg.

Statnett peker på at forslaget medfører at systemansvarlig blir avhengig av den enkelte netteiers vurdering av om anlegg som skal knytte seg til distribusjonsnett er av betydning for driften av regional- og/eller sentralnett. Dette gir kanskje ikke en optimal løsning, men det gir etter Statnetts vurdering en arbeidsdeling som medfører at systemansvarlig ikke på grunn av dette må engasjere seg ytterligere i distribusjonsnett.

EB Nett er enig i NVEs forslag til ny bestemmelse, og ser at de i enkelte situasjoner kan være aktuelt å gå ut over anlegg bare tilknyttet regional- eller sentralnett. De ser i økende grad behovet for koordinering på dette nettnivået, spesielt der det kan være flere konsesjonærer. Også Energibrukerne – Norske energibrukeres forening stiller seg bak forslaget.

Enova peker på at OED gjennom en pressemelding har varslet at ordningen med investeringstilskudd kan bli avløst av en innmatingstariff, som i tillegg til vindkraft også vil kunne omfatte småskala vannkraft og kogenereringsanlegg. Dette kan føre til at et betydelig antall lokale, små produksjonsenheter blir utbygd. Det foreligger åpenbart et behov for å ha veiledere som sikrer at slike anlegg utformes og drives slik at de ikke fører til problemer for driften av kraftsystemet.

Enova er opptatt av at både vindkraft og småskala kraftproduksjon kan tilknyttes nettet uten å bli påført urimelig store kostnader. Enova ønsker derfor at regelverk og veiledere brukes fleksibelt og med mulighet til å vurdere behov og virkemiddel i det enkelte prosjekt, slik at det ikke blir innført strengere krav enn nødvendig.

2.3.2 NVEs merknader

Til EBLs merknad om at dagens regelverk ikke gir systemansvarlig hjemmel til å sette funksjonskrav i distribusjonsnett, vil NVE påpeke at OED i forarbeidene til energiloven (Ot.prp. nr. 56 (2000-2001)) slår fast at systemansvaret gjelder for hele kraftsystemet. Det fremgår videre i de samme forarbeidene at utøvelsen av systemansvaret i hovedsak vil være knyttet til regional- og sentralnett, men er ikke avgrenset til dette.

NVE er derfor av den oppfatning at regelverket gir hjemmel til å delegere systemansvarlig myndighet til å sette funksjonskrav i distribusjonsnett i de tilfeller der dette vesentlig påvirker driften og utnyttelsen av regional- og sentralnett. Dette har også ligget innenfor dagens bestemmelse slik den er utformet.

Konsesjonærene skal i dag informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endringer av egne anlegg, dersom disse planene påvirker driften og utnyttelsen av regional- eller sentralnett, og når andre konsesjonærer blir berørt. I gjeldende bestemmelse skal derfor systemansvarlig i utgangspunktet fatte enkeltvedtak med funksjonskrav (uansett nettnivå) når vilkårene ovenfor er oppfylt.

NVE ønsker å holde fast ved at Fos § 14 fortsatt i all hovedsak skal benyttes for anlegg tilknyttet regional- og sentralnettet, men ser at det i gitte situasjoner også kan være behov for å kunne fatte vedtak om funksjonaliteten til anlegg i eller tilknyttet distribusjonsnettet.

Områdekonsesjonæren skal ha en tilknytningskontrakt med alle tilknyttede brukere av distribusjonsnettet. Denne praksisen skal videreføres, og alle vilkår som er nødvendige for områdekonsesjonærens drift av distribusjonsnettet skal fortsatt inngå i denne avtalen.

Endringen som nå tas inn i forskriften regulerer kun funksjonskrav som systemansvarlig finner nødvendige å stille for å sikre driften eller utnyttelsen av regional- og sentralnettet. Systemansvarlig skal ikke stille funksjonskrav i distribusjonsnettet som kun er nødvendige for driften av distribusjonsnettet.

Områdekonsesjonæren for det aktuelle distribusjonsnettet har ansvaret for å koordinere kontakten med systemansvarlig for å avdekke om det er behov for ytterligere funksjonskrav ut over det som stilles gjennom tilknytningskontrakten. Krav gitt i forskrift om leveringskvalitet og insentiver som fremkommer av KILE-ordningen, håndteres også av områdekonsesjonæren, og er en naturlig del av forholdet som stilles til brukerne av nettet.

Systemansvarliges veileder for funksjonaliteten til produksjonsanlegg har i dag virkning ned til produksjonsenheter med størrelse 10 MW. Det er naturlig at systemansvarlig utarbeider en veileder som også dekker produksjonsenheter under dagens 10 MW. Utviklingen av veilederen må skje i dialog med aktørene i bransjen.

Første ledd i bestemmelsen rendyrkes nå til å gjelde hovedregelen for anlegg tilknyttet regional og sentralnettet.

Nytt annet ledd angir unntaket, som skal brukes i de tilfeller der systemansvarlig ser behovet for å fastsette funksjonskrav for tilknytninger også i distribusjonsnettet. For å tydeliggjøre at dette ikke gjelder alle tilknytninger i distribusjonsnettet er det tatt inn "vesentlig betydning" for driften og utnyttelsen av regional- og sentralnettet, se endelig forskriftstekst under.

Områdekonsesjonæren med planlagte tilkoblinger eller endringer i sitt distribusjonsnett har den største kunnskapen om lokale prosjekter og mulige virkninger. Denne konsesjonæren får en sorterings og filtreringsfunksjon for hvilke prosjekter eller gruppe av prosjekter som skal informeres om til systemansvarlig. Samtidig er det viktig at systemansvarlig tar en aktiv rolle med å informere de områdekonsesjonærer der utbyggingsprosjekter kan få "vesentlig betydning" for driften av regional- og sentralnettet. De årlige kraftsystemutredningene og møtene i kraftsystemutvalgene vil være aktuelle fora for denne informasjonsutvekslingen.

Endringen er primært knyttet til tilkobling av nye produksjonsanlegg i distribusjonsnettet og bestemmelsen er derfor begrenset til dette.

EBL og Skagerak Nett reiser også spørsmål om hensiktsmessigheten til dagens ordning med vedtak fra systemansvarlig om funksjonskrav før idriftsettelse etter at anleggskonsesjon er gitt av NVE. Det var i denne høringsrunden ikke et tema om hele bestemmelsen skulle videreføres eller ikke. NVE er kjent med problemstillingen, og tar med seg innspillet i den videre utviklingen av regelverket.

Endelig forskriftstekst:

Konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg *tilknyttet* regional- og sentralnettet, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Nye anlegg eller endringer kan ikke idriftsettes uten etter vedtak av systemansvarlig.

Områdekonsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye eller endringer i eksisterende produksjonsanlegg i eget distribusjonsnett når disse planene kan ha vesentlig betydning for driften og utnyttelsen av regional- og sentralnettet. Systemansvarlig kan fatte vedtak vedrørende anleggenes funksjonalitet.

2.4 § 15. Spenningsregulering og utveksling av reaktiv effekt

Høringsforeslagets tekst i nytt annet ledd:

Systemansvarlig kan vedta hvordan den reaktive reguleringen skal benyttes i produksjonsenheter tilknyttet regional- eller sentralnettet.

2.4.1 Høringsinstansenes innspill

EBL peker på problemstillingen med hva som er å oppfatte som pålagt leveranse av reaktiv effekt ut over det intervallet som er avtalt mellom systemansvarlig og konsesjonær. EBL erfarer at systemansvarlig er av den oppfatning at leveranse ut over det avtalte båndet for reaktiv effekt grunnet spenningsregulering, ikke er å oppfatte som pålagt leveranse. Vedtak om innstilling av spenningsregulator vil kunne medføre økte leveranser av reaktiv effekt.

EBL med flere støtter at systemansvarlig gis hjemmel til å stille krav til hvordan den reaktive reguleringen skal benyttes, forutsatt at hjemmelen følges av et klart økonomisk ansvar for de kostnader dette påfører den enkelte aktør.

2.4.2 NVEs merknader

NVE er av den oppfatning at det er viktig at generatorer bidrar med spenningsstøtte. Det er derfor hensiktsmessig at systemansvarlig kan vedta at generatorer også er stilt i modus for spenningsregulering.

I dag skal systemansvarlig betale for kostnadene ved pålagt produksjon av reaktiv effekt ut over de grenser som er avtalt mellom systemansvarlig og produsent. Denne bestemmelsen kommer også til anvendelse ved vedtak om at generatorer blir stilt i en modus for regulering som medfører leveranse av reaktiv effekt ut over de grenser som er avtalt.

For å rydde opp i denne uklarheten støtter NVE noe om på gjeldende ledd og foreslått nytt ledd i § 15.

Endelig forskriftstekst Fos § 15 annet, tredje og fjerde ledd:

Produksjonsenheter tilknyttet regional- og sentralnettet skal bidra med produksjon av reaktiv effekt innenfor enhetenes tekniske begrensninger.

Systemansvarlig kan vedta hvordan den reaktive reguleringen skal benyttes i produksjonsenheter tilknyttet regional- eller sentralnettet.

Systemansvarlig skal betale for kostnadene ved pålagt produksjon av reaktiv effekt ut over de grenser som er avtalt mellom systemansvarlig og produsenter.

Gjeldende tredje ledd blir nytt femte ledd.

2.5 § 17. Samordning av driftsstanser

Høringsforslagets tekst i første ledd annet punktum:

”Planene for driftsstanser som kan påvirke andre konsesjonærer, skal forelegges systemansvarlig for vedtak senest *fire* uker før planlagt driftsstans.”

2.5.1 Høringsinstansenes innspill

EBL med flere påpeker at det er avgjørende med forutsigbarhet i revisjonsplanleggingen, og at systemansvarlig opptrer nøytralt og ikke-diskriminerende når avgjørelser fattes i forhold som berører Statnett som anleggseier og øvrige aktører.

Det fremheves at dersom revisjoner i nettanlegg og produksjonsanlegg skal kunne sees i sammenheng må revisjonsplanleggingen starte tidlig. EBL med flere mener derfor at en eventuell frist som fastsettes i forskriften ikke blir til hinder for å etablere gode langsiktige løsninger. Aktørenes ansvar for å sikre en slik langsiktighet bør presiseres i forskriften. Samtidig er det nødvendig å utvikle dynamiske løsninger som gir rom for raskt å kunne endre allerede godkjente planer.

E-CO Vannkraft peker på viktigheten av en revisjonskoordinering som er dynamisk når det gjelder valg av revisjonstidspunkt. Dette for å få minst mulig vanntap og best mulig markedstilpasning av revisjoner. For de revisjoner som påvirker markedet og handlingskapasiteter, mener E-CO Vannkraft at det er viktig med stor forutsigbarhet i revisjonskoordineringen.

E-CO Vannkraft ber NVE gjøre en vurdering av om det i denne bestemmelsen bør gjøres et skille mellom nettanlegg og vannkraftanlegg.

E-CO Vannkraft mener systemansvarlig i dag har en for streng praktisering av hvilke anlegg som påvirker andre konsesjonærer, og som dermed skal inngå i systemansvarliges revisjonskoordineringen.

EBL ber NVE være restriktiv med hvilke revisjoner som kan behandles etter annet ledd, der vedtakene er systemkritiske og unntatt klageadgang.

EBL med flere mener det er behov for stille krav til både systemansvarliges og NVEs behandlingstider i slike saker.

Statnett påpeker at revisjonskoordineringen skal være både forutsigbar og fleksibel. Dette kan antagelig ikke løses ved lovregulering alene, men vil være avhengig av en praktisering som alle parter er inneforstått med.

2.5.2 NVEs merknader

Systemansvarlig har som et av de overordnede prinsippene gitt i Fos § 4b) krav om å opptre nøytralt og ikke-diskriminerende i forhold til alle som omfattes av denne forskrift. NVE ser derfor ikke behov for å presisere dette inn i forskriftsteksten i bestemmelsen om revisjonskoordinering. Systemansvarlig skal behandle søknader om revisjoner i Statnetts anlegg på lik linje med alle andre konsesjonærers søknader om driftsstanser.

NVE registrerer innspillene i tilknytning til ansvarsfordelingen mellom konsesjonær og systemansvarlig om ansvaret for å gjøre langsiktig planlegging av driftsstanser. Konsesjonærene har i dag ansvar for å utarbeide planer for en effektiv gjennomføring av alle driftsstanser i egne anlegg i regional- og sentralnett og tilknyttede produksjonsenheter. Revisjonsplanleggingen må starte tidlig. NVE tar derfor inn langsiktigheten i forskriftsteksten, og tydeliggjør konsesjonærenes ansvar et eget ledd.

Planer for driftsstanser som kan berøre flere konsesjonærer, markedsforhold, handelskapasitet eller driftssikkerheten må fremlegges systemansvarlig på et så tidlig tidspunkt som mulig. Dagens forskriftsfestede tidsfrist har vært å oppfatte som et minimumskrav. Det var ikke NVEs intensjon at en forskriftsfestet tidsfrist skulle være til hinder for å etablere gode langsiktige løsninger, og den tas derfor nå ut av bestemmelsen.

Systemansvarlig skal samordne konsesjonærens langsiktige planer med andre konsesjonærers planer, og gi en godkjenning. Hovedregelen ved vedtak om slike driftsstanser skal være at disse vedtakene omfattes av klageadgangen i forvaltningsloven, dvs. enkeltvedtak som kan påklages. Systemansvarlig må derfor utforme en forvaltningspraksis innenfor revisjonskoordinering, og tilhørende klageprosesser, på en slik måte at dette hovedprinsippet kan bli fulgt.

Systemansvarlig må uten ugrunnet opphold varsle de berørte partene om vedtatte planer, jfr. § 24.

NVE vil be systemansvarlig vurdere mulighetene av om det kan gjøres hensiktsmessige differensieringer i tidsfristene som skal gjelde for revisjonskoordineringen mellom nettanlegg og produksjonsanlegg.

I tillegg til hovedregel med klageadgang på vedtak om driftsstanser, ser NVE at det er nødvendig å ha dynamiske løsninger som gir rom for håndtere haste- eller nødrevisjoner, som for eksempel planer som i liten grad påvirker markedet, mindre omfattende planer eller planer som er gunstige grunnet tilsigsforhold. Derfor opprettholdes det en egen bestemmelse for dette som et systemkritisk vedtak. Slike vedtak er unntatt hovedregelen med klageadgang.

Eventuelle nødstopp for direkte å redde anlegg fra større havarier, unngå alvorlige følgeskader, eller skade på liv eller eiendom omfattes ikke av denne bestemmelsen, og kan gjøres uten vedtak fra systemansvarlig.

Gjeldende tredje ledd flyttes til nytt fjerde ledd uten endringer. NVE vil likevel presisere at systemansvarlig ved planlegging og vedtak om samordning av driftsstanser må ta høyde for at en tilfredsstillende leveringskvalitet kan opprettholdes i hele revisjonsperioden. Systemansvarlig må bære kostnadene ved omprioritering av allerede godkjente driftsstanser som skyldes driftsforstyrrelser eller andre forhold som gjør at tilfredsstillende leveringskvalitet ikke kan opprettholdes. Om en konsesjonær ønsker å omprioritere egen eller andre konsesjonærers allerede fastlagte driftsstanser skal merkostnaden for dette belastes den konsesjonæren som ønsker omprioriteringen. Merkostnaden skal betales til den skadelidende part.

Endelig forskriftstekst Fos § 17 første ledd, annet og tredje ledd:

Konsesjonær skal utarbeide langsiktige planer for effektiv gjennomføring av driftsstanser i egne anlegg i regional- og sentralnett, og tilknyttede *produksjonsenheter*. Planene for driftsstanser som kan påvirke andre konsesjonærer, skal forelegges *systemansvarlig i rimelig tid før* planlagt driftsstans. Ingen kan iverksette driftsstans uten etter vedtak av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om konsesjonærenes planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og *tilknyttede* produksjonsenheter.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om ikke planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og tilknyttede produksjonsenheter.

Opprinnelig Fos § 17 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

3 Bestemmelser vedtatt endret i forskrift om systemansvar i kraftsystemet

Forskrift om endring i forskrift om systemansvar i kraftforsyningen

Fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat 7. mai 2007 med hjemmel i forskrift 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. § 7-1, gitt med hjemmel i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. § 7-6.

I forskrift 7. mai 2002 nr. 448 om systemansvaret i kraftforsyningen gjøres følgende endringer:

§ 8 tiende ledd skal lyde:

Systemansvarlig kan fastsette grenser for planlagt effektregulering over likestrømforbindelser og hos store *sluttbrukere*.

§ 11 annet ledd skal lyde:

Når det er åpenbart at *prissettingen i markedet ikke er samfunnsøkonomisk effektiv kan systemansvarlig suspendere bud i regulerkraftmarkedet og benytte anmeldt volum til gjeldende elspotpris for området. I så fall skal budgiver informeres om dette.*

§ 12 første ledd skal lyde:

Konsesjonær skal utarbeide plan for effektiv gjenoppretting av normal drift av egne anlegg, ved driftsforstyrrelser i regional- og sentralnettet og *tilknyttede produksjonsenheter*. Planen skal forelegges systemansvarlig for vedtak.

§ 13 annet og tredje ledd skal lyde:

Systemansvarlig kan ved effektknapphet i kraftsystemet pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Systemansvarlig regnes som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift av 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvaliteten i kraftsystemet.

Systemansvarlig kan under større driftsforstyrrelser pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen fastsettes i medhold av § 2A-3 i forskrift av 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvaliteten i kraftsystemet.

§ 13 fjerde ledd oppheves.

§ 14 skal lyde:

Konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne *anlegg tilknyttet* regional- og sentralnettet, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Nye anlegg eller endringer kan ikke idriftsettes uten etter vedtak av systemansvarlig.

Områdekonsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye eller endringer i eksisterende produksjonsanlegg i eget distribusjonsnett når disse planene kan ha vesentlig betydning for driften og utnyttelsen av regional- og sentralnettet. Systemansvarlig kan fatte vedtak vedrørende anleggenes funksjonalitet.

Nytt § 15 annet, tredje og fjerde ledd skal lyde:

Produksjonsenheter tilknyttet regional- og sentralnettet skal bidra med produksjon av reaktiv effekt innenfor enhetenes tekniske begrensninger.

Systemansvarlig kan vedta hvordan den reaktive reguleringen skal benyttes i produksjonsenheter tilknyttet regional- eller sentralnettet.

Systemansvarlig skal betale for kostnadene ved pålagt produksjon av reaktiv effekt ut over de grenser som er avtalt mellom systemansvarlig og produsenter.

Gjeldende § 15 tredje ledd blir nytt femte ledd.

§ 17 første ledd, annet og tredje ledd skal lyde:

Konsesjonær skal utarbeide *langsiktige* planer for effektiv gjennomføring av driftsstanser i egne anlegg i regional- og sentralnett, og *tilknyttede produksjonsenheter*. Planene for driftsstanser som kan påvirke andre konsesjonærer, skal forelegges *systemansvarlig i rimelig tid før* planlagt driftsstans. Ingen kan iverksette driftsstans uten etter vedtak av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal samordne og *fatte vedtak om* konsesjonærenes planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og *tilknyttede produksjonsenheter*.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om ikke planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og tilknyttede produksjonsenheter.

Gjeldende § 17 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 20 første ledd skal lyde:

Systemansvarlig kan fastsette type, plassering og innstilling av vern og gjeninnkoblingsutstyr i regional- og sentralnettet, og *tilknyttede produksjonsenheter* (reléplaner).

§ 22 første ledd skal lyde:

Konsesjonær skal analysere og rapportere til systemansvarlig alle driftsforstyrrelser i eget regional- og sentralnett, og i *tilknyttede produksjonsheter*. Analysen skal omfatte nødvendige undersøkelser for å avklare hendelsesforløp, årsaker og konsekvenser, og om aktuelle vern og kontrollfunksjoner har fungert tilfredsstillende.

§ 27. Betaling

Betaling etter § 8 åttende ledd, § 9 første ledd, § 15 *fjerde og siste ledd*, § 17 siste ledd og § 21 første ledd skal fastsettes ved avtale mellom systemansvarlig og berørte konsesjonærer. Dersom det ikke oppnås enighet, fatter systemansvarlig vedtak om betalingens størrelse.

§ 28 tredje ledd skal lyde:

Avgjørelser fattet i medhold av § 5, § 6, § 7 annet ledd, § 8, § 9 første ledd første punktum, § 11, § 12 annet til femte ledd, § 13 annet og tredje ledd, § 15, § 16, § 17 *tredje og fjerde ledd*, § 21 annet ledd, samt øvrige avgjørelser som fattes av den systemansvarlige under utøvelsen av systemansvaret, er unntatt forvaltningsloven kap. IV-VI og VIII.

II.

Endringene trer i kraft 17. mai 2007.

Denne serien utgis av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Utgitt i Dokumentserien i 2007

- Nr. 1 Lars-Evan Pettersson: Flomberegning for Steinkjerelva og Ognå. Flomsonekartprosjektet (16 s.)
- Nr. 2 Erik Holmqvist: Flomberegning for Seljord. Flomsonekartprosjektet (18 s.)
- Nr. 3 Lars Olav Fosse: Forretningsprosesser i kraftmarkedet (25 s.)
- Nr. 4 Inger Sætrang: Statistikk over nettleie i regional- og distribusjonsnettet 2007 (54 s.)
- Nr. 5 Lars-Evan Pettersson: Flomberegning for Spjelkavikelva. Flomsonekartprosjektet (21 s.)
- Nr. 6 Erik Holmqvist: Flomberegning for Flatdøla, 016.CC0 (21 s.)
- Nr. 4 Inger Sætrang: Oversikt over vedtak og utvalgte saker. Tariffer og vilkår for overføring av kraft i 2006 (s.)
- Nr. 5 Lars-Evan Pettersson: Flomberegning for Spjelkavikelva. Flomsonekartprosjektet
- Nr. 6 Erik Holmqvist : Flomberegning for Flatdøla, 016.CC0
- Nr. 7 Inger Sætrang: Oversikt over vedtak og utvalgte saker. Tariffer og vilkår for overføring av kraft i 2006 (15 s.)
- Nr. 8 Thomas Væringstad: Flomberegning for Lierelva. Flomsonekartprosjektet (20 s.)
- Nr. 9 Thomas Væringstad: Flomberegning for Aureelva. Flomsonekartprosjektet (19 s.)
- Nr. 10 Roar Kristensen: Endringer i forskrift om systemansvar i kraftsystemet. Forskriftstekst og merknader til innkommende høringskommentarer (18 s.)